TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2025. gada 28. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – LESD 101. pants – Direktīva 2014/104/ES – Prasības par konkurences tiesību pārkāpumu radītu zaudējumu atlīdzināšanu – 2. panta 4. punkts – Jēdziens "zaudējumu atlīdzināšanas prasība" – 3. panta 1. punkts – Tiesības uz pilnīgu radītā kaitējuma atlīdzinājumu – Zaudējumu atlīdzinājuma prasījumu cesija juridisko pakalpojumu sniedzējam – Valsts tiesības, kas neļauj atzīt šāda pakalpojumu sniedzēja *locus standi* minēto prasījumu kolektīvai piedziņai – 4. pants – Efektivitātes princips – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta pirmā daļa – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā

Lietā C-253/23

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Landgericht Dortmund* (Dortmundes apgabaltiesa, Vācija) iesniegusi ar 2023. gada 13. marta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 20. aprīlī, tiesvedībā

ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfalen GmbH

pret

Land Nordrhein-Westfalen,

piedaloties:

Otto Fuchs Beteiligungen KG,

Bundeskartellamt,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji F. Biltšens [*F. Biltgen*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] (referente), K. Likurgs [*C. Lycourgos*], I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], A. Kumins [*A. Kumin*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] un D. Gracijs [*D. Gratsias*], tiesneši J. Regans [*E. Regan*], I. Ziemele, J. Pasers [*J. Passer*], Z. Čehi [*Z. Csehi*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

ģenerāladvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs: D. Diterts [*D. Dittert*], nodaļas vadītājs,

* Tiesvedības valoda – vācu.

ņemot vērā rakstveida procesu un 2024. gada 7. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfalen GmbH* vārdā – *R. Lahme* un *A. Ruster*, *Rechtsanwälte*,

– *Land Nordrhein-Westfalen* vārdā – *J. Haereke*, *D. Hamburger*, *C. Kusulis*, *S.-O. Nündel*, *G. Schwendinger*, *F. Süß* un *K. Teitscheid*, *Rechtsanwälte*,

– *Otto Fuchs Beteiligungen KG* vārdā – *J.-H. Allermann* un *C. Thiel von Herff*, *Rechtsanwälte*,

– *Bundeskartellamt* vārdā – *J. Nothdurft* un *K. Ost*, pārstāvji,

– Vācijas valdības vārdā – *J. Möller* un *R. Kanitz*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *A. Keidel* un *G. Meeßen*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2024. gada 19. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 101. pantu kopsakarā ar LES 4. panta 3. punktu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta pirmo daļu, kā arī 2. panta 4. punktu, 3. panta 1. punktu un 9. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.).

2 Šis lūgums iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfalen GmbH* (turpmāk tekstā – "*ASG 2*") un *Land Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālā zeme, Vācija; turpmāk tekstā – "federālā zeme") par kolektīvu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, ko *ASG 2* cēlusi, pamatojoties uz tiesībām uz atlīdzinājumu, kuras tai bija cedējušas 32 kokzāģētavas saistībā ar federālās zemes un citu meža īpašnieku iespējamo LESD 101. panta pārkāpumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Harta

3 Hartas 47. panta "Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu" pirmajā daļā paredzēts:

"Ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā."

Regula (EK) Nr. 1/2003

4 Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 13. apsvērums ir formulēts šādi:

"Ja to lietu izskatīšanas laikā, kas var novest līdz līguma vai darbības aizliegumam, uzņēmumi piedāvā uzņemties saistības, lai atbilstu [Eiropas] Komisijas prasībām, tai jāspēj pieņemt lēmum[u], ar kuru uzliek šīs saistības attiecīgajiem uzņēmumiem. Saistību lēmumos jābūt konstatētam, ka vairs nav pamata Komisijas rīcībai bez secinājumu izdarīšanas par to, vai ir bijis vai joprojām ir pārkāpums. Saistību lēmumi neierobežo dalībvalstu konkurences iestāžu un tiesu pilnvaras izdarīt šādus secinājumus un lemt par attiecīgo lietu. Saistību lēmumi nav lietderīgi gadījumos, kad Komisija plāno uzlikt soda naudu."

5 Šīs regulas 9. panta "Saistības" 1. punktā ir paredzēts:

"Ja Komisija plāno pieņemt lēmumu, ar ko pieprasa pārkāpšanas izbeigšanu, un ja attiecīgie uzņēmumi piedāvā uzņemties saistības, lai atbilstu prasībām, kuras tiem paudusi Komisija savā sākotnējā vērtējumā, Komisija var ar lēmumu atzīt šo saistību saistošo spēku attiecībā uz uzņēmumiem. Šādu lēmumu var pieņemt uz noteiktu laika posmu, un tajā secina, ka Komisijas rīcībai vairs nav pamata."

Direktīva 2014/104

6 Direktīvas 2014/104 4., 12. un 13. apsvērumā ir paredzēts:

"(4) Savienības tiesību aktos nostiprinātās tiesības uz atlīdzinājumu par kaitējumu, ko rada Savienības un valsts konkurences tiesību aktu pārkāpumi, prasa, lai ikvienai dalībvalstij būtu procesuālie noteikumi, kuri nodrošina šo tiesību efektīvu īstenošanu. Nepieciešamība pēc efektīviem procesuālajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem izriet arī no tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību, kā noteikts [LES] 19. panta 1. punkta otrajā daļā un [Hartas] 47. panta pirmajā daļā. Dalībvalstīm būtu jānodrošina efektīva tiesiskā aizsardzība jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesību akti.

[..]

(12) Ar šo direktīvu no jauna tiek apliecināts *acquis communautaire* par tiesībām uz Savienības konkurences tiesību aktu pārkāpumu radīta kaitējuma atlīdzināšanu, īpaši par statusu, kas dod tiesības celt prasību, un par zaudējumu definīciju, kā noteikts Tiesas judikatūrā, un tā neskar šā *acquis* turpmāko attīstību. Ikviens, kam pārkāpuma rezultātā ir nodarīts kaitējums, var prasīt atlīdzinājumu par faktiskajiem zaudējumiem (*damnum emergens*), nesaņemtiem ieguvumiem (negūto peļņu jeb *lucrum cessans*), kā arī procentu maksājumus neatkarīgi no tā, vai valstu noteikumos šīs kategorijas ir noteiktas atsevišķi vai kopā. [..]

(13) Tiesības uz atlīdzinājumu tiek atzītas ikvienai fiziskai vai juridiskai personai – patērētājiem, uzņēmumiem un publiskajām iestādēm – neatkarīgi no tā, vai pastāv tiešas līgumattiecības ar pārkāpumu izdarījušo uzņēmumu un vai konkurences iestāde iepriekš ir konstatējusi pārkāpumu. Šai direktīvai nevajadzētu dalībvalstīm izvirzīt prasību ieviest kolektīvās tiesiskās aizsardzības mehānismus LESD 101. un 102. panta izpildei. Neskarot

atlīdzinājumu par iespēju zudumu, pilnīgam atlīdzinājumam saskaņā ar šo direktīvu nevajadzētu novest pie pārmērīgi liela atlīdzinājuma vai nu ar sodīšanas nolūkā piemērotiem, daudzkāršiem, vai citiem zaudējumu atlīdzināšanas veidiem."

7 Šīs direktīvas 1. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šajā direktīvā ir paredzēti konkrēti noteikumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka ikviena persona, kurai ir nodarīts kaitējums, jo uzņēmums vai uzņēmumu apvienība ir pārkāpis konkurences tiesību aktus, var efektīvi īstenot tiesības prasīt pilnīgu atlīdzinājumu par šo kaitējumu no minētā uzņēmuma vai apvienības. Tajā ir paredzēti noteikumi, ar kuriem veicina godīgu konkurenci iekšējā tirgū un likvidē šķēršļus iekšējā tirgus pienācīgai darbībai, visā [Eiropas] Savienībā nodrošinot līdzvērtīgu aizsardzību ikvienai personai, kurai nodarīts šāds kaitējums."

8 Minētās direktīvas 2. pantā ir paredzēts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

[..]

4) "zaudējumu atlīdzināšanas prasība" ir prasība saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ar kuru iespējamā cietusī persona vai kāds, kas rīkojas vienas vai vairāku iespējamo cietušo personu vārdā, ja Savienības vai valsts tiesību aktos ir paredzēta šāda iespēja, vai fiziska vai juridiska persona, kas ir pārņēmusi iespējamās cietušās personas tiesības, tostarp persona, kas ir pārņēmusi tās prasījumu, valsts tiesā iesniedz prasību par zaudējumu atlīdzināšanu;

[..]

12) "galīgs nolēmums par pārkāpumu" ir tāds nolēmums par pārkāpumu, ko nevar vai vairs nevar pārsūdzēt ar parastiem pārsūdzības līdzekļiem;

[..]."

9 Šīs pašas direktīvas 3. panta "Tiesības uz pilnīgu atlīdzinājumu" 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis nodrošina, ka ikvienai fiziskai vai juridiskai personai, kurai nodarīts kaitējums konkurences tiesību aktu pārkāpuma rezultātā, ir iespēja prasīt un saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par šo kaitējumu."

10 Direktīvas 2014/104 4. panta "Efektivitātes un līdzvērtīguma principi" redakcija ir šāda:

"Saskaņā ar efektivitātes principu dalībvalstis nodrošina, ka visi valsts noteikumi un procedūras attiecībā uz to, kā īstenojamas tiesības prasīt zaudējumu atlīdzināšanu, ir izstrādāti un tiek piemēroti tā, lai nodrošinātu, ka tie nepadara par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina īstenot Savienības sniegtās tiesības uz pilnīgu atlīdzinājumu par konkurences tiesību aktu pārkāpuma radītu kaitējumu. Saskaņā ar līdzvērtīguma principu valstu noteikumi un procedūras attiecībā uz prasībām atlīdzināt zaudējumus, ko radījuši LESD 101. vai 102. panta pārkāpumi, nedrīkst būt iespējamām cietušajām personām mazāk labvēlīgi nekā noteikumi un procedūras, kas reglamentē līdzīgas prasības par valsts tiesību pārkāpuma radītu kaitējumu."

11 Šīs direktīvas 9. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

"Dalībvalstis nodrošina, ka valsts konkurences iestādes vai pārsūdzības tiesas galīgajā nolēmumā konstatētais konkurences tiesību pārkāpums tiek uzskatīts par neapstrīdami pierādītu attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanas prasību, kas celta to valsts tiesās saskaņā ar LESD 101. vai 102. pantu vai valstu konkurences tiesībām."

Vācijas tiesības

12 2007. gada 12. decembra *Gesetz über außergerichtliche Rechtsdienstleistungen (Rechtsdienstleistungsgesetz)* (Ārpustiesas juridisko pakalpojumu likums; *BGBl.* 2007 I, 2840. lpp.), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – "*RDG*"), 1. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Šis likums reglamentē pilnvarojumu sniegt ārpustiesas juridiskos pakalpojumus Vācijas Federatīvajā Republikā. Tā mērķis ir aizsargāt juridisko pakalpojumu saņēmējus, tiesiskos darījumus un tiesību sistēmu pret nekvalificētiem juridiskajiem pakalpojumiem."

13 *RDG* 2. pantā "Juridiska pakalpojuma jēdziens" ir noteikts:

"(1) Juridisks pakalpojums ir jebkura darbība citas personas konkrētās lietās, ja tās īstenošanai nepieciešama atsevišķā gadījuma juridiska pārbaude.

(2) Neatkarīgi no 1. punktā minētajiem nosacījumiem juridisks pakalpojums ir citu personu prasījumu piedziņa vai tādu prasījumu piedziņa, kas cedēti ar mērķi veikt piedziņu citu personu interesēs, ja prasījumu piedziņas darbība tiek veikta kā atsevišķa darbība, tostarp attiecībā uz juridisko pārbaudi un konsultācijām saistībā ar piedziņu (parādu piedziņas pakalpojums). Cedētie prasījumi attiecībā uz pirmo kreditoru netiek uzskatīti par citu personu prasījumiem.

[..]"

14 *RDG* 3. panta "Pilnvarojums sniegt ārpustiesas juridiskos pakalpojumus" redakcija ir šāda:

"Patstāvīga ārpustiesas juridisko pakalpojumu sniegšana ir pieļaujama tikai, ciktāl tā ir atļauta ar šo likumu, ar citiem likumiem vai uz citu likumu pamata."

15 *RDG* 10. pants ir formulēts šādi:

"(1) Kompetentajā iestādē reģistrētas fiziskās un juridiskās personas, kā arī sabiedrības, kam nav juridiskās personas statusa (reģistrētās personas), pamatojoties uz īpašām ekspertzināšanām, drīkst sniegt juridiskos pakalpojumus šādās jomās:

1. parādu piedziņas pakalpojumi [..];

[..]."

16 *RDG* 11. panta "Īpašās ekspertzināšanas un profesionālie nosaukumi" 1. punktā ir paredzēts:

"Parādu piedziņas pakalpojumu sniegšanai vajadzīgas īpašas ekspertzināšanas tiesību jomās, attiecībā uz kurām pieprasīta atļauja parādu piedziņas darbības veikšanai, it īpaši civiltiesībās, komerctiesībās,

vērtspapīru tiesībās un uzņēmumu tiesībās, civilprocesa tiesībās, tostarp piespiedu izpildes tiesībās un maksātnespējas tiesībās, kā arī tiesību jomā, kas attiecas uz izmaksām un izdevumiem."

17 *RDG* 12. pantā paredzēti nosacījumi iekļaušanai reģistrā juridisko pakalpojumu sniegšanas nolūkā un paredzēts tiesiskajā regulējumā šajā ziņā noteiktais pilnvarojums, tostarp pierādījumi par teorētiskajām zināšanām, kuras minētas šī likuma 10. pantā.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

18 2020. gada 31. martā *ASG 2*, pamatojoties uz tiesībām, kuras tai bija cedējušas 32 kokzāģētavas Vācijā, Beļģijā un Luksemburgā (turpmāk tekstā – "attiecīgās kokzāģētavas"), iesniedzējtiesā – *Landgericht Dortmund* (Dortmundes apgabaltiesa, Vācija) – cēla kolektīvu zaudējumu atlīdzināšanas prasību pret federālo zemi par aizliegtas vienošanās dēļ nodarīto kaitējumu.

19 Federālajai zemei tika pārmests, ka tā, pārkāpjot LESD 101. pantu, laikposmā vismaz no 2005. gada 28. jūnija līdz 2019. gada 30. jūnijam pati sev un citiem mežu īpašniekiem šajā federālajā zemē ir noteikusi vienotu cenu skujkoku baļķiem (turpmāk tekstā – "apaļkoks") (turpmāk tekstā – "aplūkotā aizliegtā vienošanās").

20 *Bundeskartellamt* (Federālais karteļu birojs, Vācija) veica izmeklēšanu par šo praksi un 2009. gadā attiecībā uz federālo zemi un citām federālajām zemēm, kuras līdzīgā veidā iesaistītas apaļkoka tirdzniecībā, pieņēma saistību lēmumu, kas pamatots ar *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen* (Konkurences ierobežojumu novēršanas likums) 32.b pantu un LESD 101. pantu (turpmāk tekstā – "2009. gada lēmums").

21 Attiecīgās kokzāģētavas vēlas panākt, lai federālā zeme atlīdzinātu kaitējumu, kas to ieskatā tām nodarīts aplūkotās aizliegtās vienošanās darbības laikā un ko, kā apgalvots, izraisījušas pārmērīgās cenas, par kādām tās minētās vienošanās dēļ iegādājās apaļkoku no šīs federālās zemes.

22 Šajā nolūkā katra attiecīgā kokzāģētava cedēja *ASG 2* savas tiesības uz tā kaitējuma atlīdzinājumu, kas nodarīts aplūkotās aizliegtās vienošanās dēļ. Tādējādi *ASG 2*, kurai kā "juridisko pakalpojumu sniedzējai" *RDG* izpratnē atbilstoši šim likumam ir piešķirts pilnvarojums, pati savā vārdā un par saviem līdzekļiem, bet cedentu labā – un labvēlīga iznākuma gadījumā tā saņemtu atlīdzību – ir cēlusi iesniedzējtiesā kolektīvu prasību par šī kaitējuma atlīdzināšanu.

23 Prasījums atlīdzināt aplūkotās aizliegtās vienošanās dēļ nodarīto kaitējumu ir saistīts ar vairākiem simtiem tūkstošu apaļkoka iepirkumu, ko veikušas attiecīgās kokzāģētavas. Katras no šīm kokzāģētavām gadījumā šos iepirkumus veidojot vairāki tūkstoši vai pat desmitiem tūkstošu darījumu.

24 Federālā zeme iesniedzējtiesā apstrīd gan prasības pamatotību, gan *ASG 2 locus standi*. Par pēdējo minēto tā apgalvo, ka attiecīgās kokzāģētavas savas tiesības uz atlīdzinājumu *ASG 2* ir cedējušas, pārkāpjot *RDG*, tāpēc šīs cesijas nav spēkā. Proti, pilnvarojums, kas *ASG 2* piešķirts atbilstoši *RDG*, neļaujot tai piedzīt prasījumus, kuru pamatā ir iespējama konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarīti zaudējumi.

25 Iesniedzējtiesa precizē, ka atbilstoši Vācijas tiesībām, ja ir masveida vai salīdzinoši nelieli zaudējumi, kas skar lielu skaitu personu, tiesību subjektu prasības var apvienot, izmantojot prasījuma tiesību cesijas mehānismu ("*Abtretungsmodell*"), kas zināms arī kā "kolektīva parādu

piedziņas prasība” (“*Sammelklage-Inkasso*”) (turpmāk tekstā – “kolektīvā parādu piedziņas prasība”). Atbilstoši šim mehānismam iespējamās cietušās personas cedē to apgalvotos prasījumus juridisko pakalpojumu sniedzējam, kurš saņēmis *RDG* paredzēto pilnvarojumu, kas tam principā ļauj savā vārdā un par saviem līdzekļiem šos apvienotos prasījumus piedzīt cedentu labā, labvēlīga iznākuma gadījumā saņemot atlīdzību.

26 Iesniedzējtiesa norāda, ka atbilstoši *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) judikatūrai šāda prakse tiek pieļauta saistībā ar dažādām zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, it īpaši ar īpašuma izīrēšanu saistīto strīdu vai kompensācijas izmaksas aviopasažieriem gadījumā. Savukārt zemāku instanču tiesas *RDG* interpretējot tādējādi, ka iespējama konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarīta kaitējuma atlīdzināšanas gadījumā kolektīva parādu piedziņas prasība netiek pieļauta, it īpaši, ja runa ir par tā saukto “*stand-alone*” prasību, proti, zaudējumu atlīdzināšanas prasību, kas nav balstīta uz galīgu un saistošu lēmumu, ar kuru konkurences iestāde, it īpaši, noskaidrojot faktiskos apstākļus, ir konstatējusi šādu pārkāpumu (turpmāk tekstā – “patstāvīga zaudējumu atlīdzināšanas prasība”). *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) vēl nav bijusi iespēja lemt par šo jautājumu.

27 Iesniedzējtiesas ieskatā Vācijas tiesībās nav paredzēts tāds tiesību aizsardzības līdzeklis, kas būtu līdzvērtīgs kolektīvai parādu piedziņas prasībai un ļautu nodrošināt tiesību uz atlīdzinājumu efektīvu īstenošanu aizliegto vienošanos lietās.

28 Tādēļ neesot nodrošināta tiesību uz aizliegtas vienošanās dēļ nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu efektivitāte, it īpaši gadījumos, kad ir salīdzinoši nelieli zaudējumi, kas skar lielu skaitu cietušo. Proti, šādā gadījumā individuālo zaudējumu apmērs esot tik neliels, ka tas mudinot tiesību subjektus neizmantot tiem Savienības tiesībās piešķirtās tiesības uz atlīdzinājumu.

29 Šādos apstākļos kolektīvā parādu piedziņas prasība esot vienīgā ekonomiski racionālā un praktiskā iespēja, kā pieprasīt šādu atlīdzinājumu. Iesniedzējtiesa tomēr uzskata, ka saskaņā ar *RDG* normām, kā tās interpretējušas dažas valsts tiesas, tai pamatlietā aplūkotās cesijas ir jāatzīst par spēkā neesošām, tāpēc tajā celtā prasība būtu jānoraida.

30 Taču tai rodas jautājums, vai šāda *RDG* interpretācija nav pretrunā Savienības tiesībām, jo, liedzot personām, kurām aplūkotās aizliegtās vienošanās dēļ nodarīts kaitējums, iespēju izmantot kolektīvu parādu piedziņas prasību, šāda valsts tiesību interpretācija var nebūt saderīga nedz ar Direktīvu 2014/104, nedz ar Savienības tiesību efektivitātes principu un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

31 Pirmkārt, iesniedzējtiesa vaicā, vai šāda nesaderība var izrietēt no Direktīvas 2014/104 3. panta 1. punkta – kurā, kā tā norāda, ir paredzētas Tiesas pastāvīgajā judikatūrā nostiprinātās tiesības personām, kam nodarīts kaitējums aizliegtas vienošanās dēļ, saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par aizliegtās vienošanās dēļ nodarīto kaitējumu – kopsakarā ar šīs direktīvas 2. panta 4. punktu. Proti, pēdējā minētā tiesību norma konkrēti attiecoties uz kolektīvo parādu piedziņas prasību, jo jēdziens “zaudējumu atlīdzināšanas prasība” minētās tiesību normas izpratnē ietver prasību, ko cēlusi “fiziska vai juridiska persona, kas ir pārņēmusi iespējamās cietušās personas tiesības, tostarp persona, kas ir pārņēmusi tās prasījumu”.

32 Otrkārt, iesniedzējtiesai ir šaubas, vai tas, ka cietušās personas nevar celt kolektīvu parādu piedziņas prasību, kā tas izriet no šī sprieduma 29. punktā minētās valsts tiesību interpretācijas, ir saderīgi ar LES 4. panta 3. punktu un LESD 101. pantu. Tās ieskatā, kā izriet no Tiesas judikatūras un Direktīvas 2014/104 noteikumiem, ikviena persona var prasīt pilnīgu atlīdzinājumu par

konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarīto kaitējumu. Tādēļ dalībvalstīm esot jāgarantē tiesību uz šī kaitējuma atlīdzināšanu efektivitāte, nepadarot to īstenošanu par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu. Tas palīdzot aizsargāt sabiedrības intereses nodrošināt efektīvu konkurenci Savienībā.

33 Treškārt, iesniedzējtiesa jautā, vai tas, ka cietušās personas nevar celt kolektīvu parādu piedziņas prasību, kā tas izriet no šī sprieduma 29. punktā minētās valsts tiesību interpretācijas, neapdraud šo personu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas nostiprinātas Hartas 47. panta pirmajā daļā, LES 6. panta 3. punktā, kā arī 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13. pantā. Tādā situācijā kā tās izskatāmajā lietā, kas attiecas uz masveida vai salīdzinoši nelieliem zaudējumiem, kuri skar lielu skaitu personu, cietušajām personām tiktu liegta iespēja izmantot vienīgo valsts tiesībās paredzēto efektīvo tiesību aizsardzības līdzekli, lai īstenotu savas tiesības uz atlīdzinājumu.

34 Visbeidzot, iesniedzējtiesa precizē – ja tiktu secināts, ka valsts tiesības neatbilst Savienības tiesībām, tai nebūtu iespējams tās interpretēt atbilstoši Savienības tiesībām, jo šāda interpretācija būtu *contra legem*.

35 Šādos apstākļos *Landgericht Dortmund* (Dortmundes apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Savienības tiesības, it īpaši LESD 101. pants, LES 4. panta 3. punkts, [Hartas] 47. pants, kā arī [Direktīvas 2014/104] 2. panta 4. punkts un 3. panta 1. punkts, jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda dalībvalsts tiesību interpretācija un piemērošana, kas personai, kurai varētu būt nodarīts kaitējums LESD 101. panta pārkāpuma dēļ – kas ir konstatēts ar saistošu spēku, pamatojoties uz [Direktīvas 2014/104] 9. pantu vai valsts tiesību normām, kuras to īsteno –, liedz fiduciāri cedēt to prasījumus licencētam juridisko pakalpojumu sniedzējam (it īpaši masveida kaitējuma vai izkliedēta kaitējuma gadījumos), lai tas panāktu to piedziņu “*follow-on*” prasības veidā, apvienojot tos ar citu iespējamo cietušo prasījumiem, ja nav citu līdzvērtīgu likumā vai līgumā noteiktu zaudējumu atlīdzinājuma prasījumu apvienošanas iespēju, it īpaši tāpēc, ka tie nevar būt piespriešanas spriedumu [*Leistungsurteile*] priekšmets vai nav praktiski īstenojami citu procesuālu vai ekonomisku iemeslu dēļ, un tāpēc it īpaši nelielu zaudējumu atlīdzinājuma prasījumu tiesību īstenošana būtu praktiski neiespējama vai vismaz pārmērīgi apgrūtināta?

2) Vai Savienības tiesības šādi jāinterpretē vismaz tad, ja attiecīgo zaudējumu atlīdzinājuma prasījuma tiesības attiecībā uz iespējamo pārkāpumu jāīsteno bez iepriekšēja Eiropas Komisijas vai valsts iestāžu lēmuma ar saistošu spēku tādu valsts tiesību normu izpratnē, kuras balstītas uz [Direktīvas 2014/104] 9. pantu (t.s. “*stand-alone*” prasība), ja pirmajā jautājumā jau minēto iemeslu dēļ nav citu līdzvērtīgu likumā vai līgumā noteiktu zaudējumu atlīdzinājuma prasījumu apvienošanas iespēju civiltiesiskā ceļā un ja citādi vispār netiktu mēģināts panākt saukšanu pie atbildības par LESD 101. panta pārkāpumu, t.i., ne “*public enforcement*”, ne “*private enforcement*” veidā?

3) Ja vismaz uz vienu no abiem jautājumiem tiek sniegta apstiprinoša atbilde, vai attiecīgās Vācijas tiesību normas, ja nav iespējama Savienības tiesībām atbilstoša interpretācija, jāatstāj nepiemērotas, un tas nozīmē, ka zaudējumu atlīdzinājuma prasījumu cesijas vismaz no šī viedokļa ir spēkā esošas un ir iespējama efektīva tiesību īstenošana?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmā jautājuma pieņemamību

36 Uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LESD 101. pants kopsakarā ar Direktīvas 2014/104 2. panta 4. punktu, 3. panta 1. punktu, 4. pantu un 9. panta 1. punktu, kā arī Hartas 47. panta pirmo daļu jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, kas personām, kurām varētu būt nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, liedz cedēt to tiesības uz atlīdzinājumu juridisko pakalpojumu sniedzējam, lai tas varētu kolektīvi īstenot šīs tiesības tā sauktās "*follow-on*" prasības veidā, proti, ceļot zaudējumu atlīdzināšanas prasību pēc tam, kad konkurences iestāde ir pieņēmusi galīgo lēmumu, ar kuru konstatēts šāds pārkāpums (turpmāk tekstā – "secīga zaudējumu atlīdzināšanas prasība").

37 *Otto Fuchs Beteiligungen*, federālās zemes un Komisijas skatījumā šis jautājums nav pieņemams. Prasība pamatlietā esot atzīstama nevis par secīgu, bet gan par patstāvīgu zaudējumu atlīdzināšanas prasību.

38 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai iesniegtajam prejudiciālajam jautājumam jāattiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, kura objektīvi nepieciešama nolēmumam, kas jāpieņem iesniedzējtiesai (spriedumi, 2023. gada 12. janvāris, DOBELES HES, C-702/20 un C-17/21, EU:C:2023:1, 81. punkts, kā arī 2024. gada 9. janvāris, G u.c. (Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana Polijā), C-181/21 un C-269/21, EU:C:2024:1, 65. punkts).

39 Vienīgi valsts tiesai, kura izskata lietu un kurai jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, jānosaka gan tas, cik nepieciešams ir prejudiciālais nolēmums šīs tiesas sprieduma taisīšanai, gan tas, cik nozīmīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Tādēļ Tiesai principā jāsniedz nolēmums, ja uzdotie jautājumi attiecas uz kādas Savienības tiesību normas interpretāciju (spriedumi, 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 27. punkts, kā arī 2024. gada 19. septembris, *Booking.com* un *Booking.com (Deutschland)*, C-264/23, EU:C:2024:764, 34. punkts).

40 No tā izriet – tā kā uz jautājumiem par Savienības tiesībām attiecināma nozīmīguma prezumpcija, Tiesa var atteikties izskatīt valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu vienīgi tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību normas interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedumi, 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 28. punkts, kā arī 2024. gada 19. septembris, *Booking.com* un *Booking.com (Deutschland)*, C-264/23, EU:C:2024:764, 35. punkts).

41 Šajā lietā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pirmajam jautājumam, ciktāl tas attiecas uz secīgu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, acīmredzami nav nekādas saistības ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu.

42 Proti, iesniedzējtiesa norāda, ka tā izskata *ASG 2* celto zaudējumu atlīdzināšanas prasību, kuras mērķis ir panākt tā kaitējuma atlīdzinājumu, kas attiecīgajām kokzāģētavām esot nodarīts aplūkotās aizliegtās vienošanās dēļ. Šī tiesa precizē, ka pamatlietā nav neviena cita lēmuma kā vien 2009. gada lēmums.

43 Kā ģenerāladvokāts norādījis secinājumu 55. punktā, šis lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen* (Konkurences ierobežojumu novēršanas likums) 32.b pantu, kura formulējums atbilst Regulas Nr. 1/2003 9. panta formulējumam, kā rakstveida apsvērumos ir apstiprinājis Federālais karteļu birojs.

44 Tomēr – pamatojoties uz šīs regulas 9. pantu pieņemts saistību lēmums neietver galīgu konstatējumu par LESD 101. un 102. panta pārkāpumu.

45 Minētās regulas 9. pantā kopsakarā ar 13. apsvērumu paredzēts, ka procedūrās, kas ierosinātas saskaņā ar šo tiesību normu, Komisija ir atbrīvota no pienākuma kvalificēt un konstatēt pārkāpumu, ierobežojot tās lomu ar pārbaudi un attiecīgo uzņēmumu piedāvāto saistību iespējamo atzīšanu, ievērojot gan problēmas, ko tā konstatējusi sākotnējā vērtējumā, gan tās mērķus. Tādējādi ar saistību lēmuma pieņemšanu tiek izbeigta pret šiem uzņēmumiem uzsāktā pārkāpuma procedūra, ļaujot tiem novērst konkurences tiesību pārkāpuma konstatēšanu un iespējama naudas soda uzlikšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 29. jūnijs, Komisija/ *Alrosa*, C-441/07 P, EU:C:2010:377, 40. un 48. punkts).

46 Attiecībā uz 2009. gada lēmumu no iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm izriet, ka Federālais karteļu birojs šajā lēmumā ir noteicis federālajai zemei konkrētus sliekšņus sadarbības jomā saistībā ar apaļkoka tirdzniecību, kā arī pasākumus, lai ierobežotu tās stāvokli konkrētajā tirgū.

47 Tādēļ 2009. gada lēmumu nevar uzskatīt par valsts konkurences iestādes galīgu lēmumu, ar kuru konstatēts konkurences tiesību pārkāpums, kā paredzēts Direktīvas 2014/104 9. panta 1. punktā kopsakarā ar šīs direktīvas 2. panta 12. punktu. Tādējādi *ASG 2* prasību, kas ir pamatlietas pamatā, nevar uzskatīt par secīgu zaudējumu atlīdzināšanas prasību.

48 Šādos apstākļos pirmais jautājums atzīstams par nepieņemamu.

Par otro un trešo jautājumu

49 Uzdodot otro un trešo jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LESD 101. pants kopsakarā ar Direktīvas 2014/104 2. panta 4. punktu, 3. panta 1. punktu un 4. pantu, kā arī Hartas 47. panta pirmo daļu jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, kas personām, kurām varētu būt nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, liedz cedēt to tiesības uz atlīdzinājumu juridisko pakalpojumu sniedzējam, lai tas varētu kolektīvi īstenot šīs tiesības, ceļot patstāvīgu zaudējumu atlīdzināšanas prasību.

50 Apstiprinošas atbildes gadījumā šī tiesa jautā, vai tai ir jāpiemēro attiecīgās šī valsts tiesiskā regulējuma normas, ja tās nebūtu iespējams interpretēt atbilstoši Savienības tiesībām.

Par pieņemamību

51 *Otto Fuchs Beteiligungen* un federālā zeme apstrīd otrā un trešā jautājuma pieņemamību.

52 Pirmām kārtām, tās apgalvo, ka otrais jautājums ir hipotētisks vai nav nepieciešams pamatlietas atrisināšanai un ka nedz šis jautājums, nedz arī trešais jautājums neattiecas uz Savienības tiesību interpretāciju.

53 Tomēr no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka iesniedzējtiesas lūgtā Savienības tiesību interpretācija acīmredzami ir objektīvi nepieciešama nolēmumam, kas jāpieņem iesniedzējtiesai.

54 Iesniedzējtiesa vaicā, vai šī sprieduma 49. punktā minētajām Savienības tiesību normām ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, kas personām, kurām nodarīts kaitējums aplūkotās aizliegtās vienošanās dēļ, liedz izmantot kolektīvo parādu piedziņas prasību. Apstiprinošas atbildes gadījumā minētā tiesa vēlas noskaidrot, kādas ir šādas nesaderības sekas, ja *RDG* normas nebūtu iespējams interpretēt atbilstoši Savienības tiesībām.

55 Otrām kārtām, *Otto Fuchs Beteiligungen* un federālā zeme būtībā apgalvo, ka iesniedzējtiesas jautājumi ir balstīti uz kļūdainiem pieņēmumiem. It īpaši šī tiesa esot kļūdaini atzinusi, pirmkārt, ka *RDG* normas jāinterpretē tādējādi, ka tās automātiski nepieļauj kolektīvu parādu piedziņas prasību konkurences tiesību jomā, un, otrkārt, ka tad, ja personas, kurām nodarīts kaitējums aizliegtas vienošanās dēļ, nevar celt kolektīvu prasību, tām būtu praktiski neiespējami vai katrā ziņā pārmērīgi grūti īstenot tām Savienības tiesībās piešķirtās tiesības uz atlīdzinājumu, jo Vācijas tiesībās neesot piedāvāta nekāda tikpat efektīva alternatīva, kas ļautu šīm personām īstenot minētās tiesības uz atlīdzinājumu.

56 Atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai jautājumus par Savienības tiesību interpretāciju valsts tiesa uzdod pašas noteiktā tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu kontekstā un to pareizība Tiesai nav jāpārbauda (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 26. oktobris, *EDP – Energias de Portugal* u.c., C-331/21, EU:C:2023:812, 46. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

57 Tā kā vienīgi iesniedzējtiesa ir kompetenta interpretēt un piemērot valsts tiesības, Tiesai ir jāņem vērā prejudiciālo jautājumu tiesiskais konteksts, kāds izklāstīts iesniedzējtiesas nolēmumā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 14. novembris, S. (Iztiesāšanas sastāva izmaiņas), C-197/23, EU:C:2024:956, 51. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt šī sprieduma 40. punktā atgādināto nozīmīguma prezumpciju, kas attiecināma uz šiem jautājumiem, nevar atspēkot tas vien, ka kāda no pamatlietas pusēm ir apstrīdējusi noteiktus faktus, kuru pareizība Tiesai nav jāpārbauda un no kuriem ir atkarīga pamatlietas priekšmeta noteikšana (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 22. septembris, *Breitsamer und Ulrich*, C-113/15, EU:C:2016:718, 34. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

58 Šī sprieduma 55. punktā minētie pieņēmumi ir balstīti uz iesniedzējtiesas vērtējumu par to valsts tiesisko regulējumu, kurā iekļaujas pamatlieta. Šis vērtējums ir vienīgi minētās tiesas kompetencē, un Tiesai nav jāpārbauda tā pareizība.

59 Šādos apstākļos un neskarot šādu pārbaudi, ko veiks iesniedzējtiesa (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 27. jūnijs, *Altiner* un *Ravn*, C-230/17, EU:C:2018:497, 23. punkts), jākonstatē, ka otrais un trešais jautājums ir pieņemams.

Par lietas būtību

60 LESD 101. panta 1. punktam ir tieša iedarbība attiecībās starp privātpersonām, un tas attiecīgajiem tiesību subjektiem rada tiesības, kuras valstu tiesām ir jāaizsargā (spriedumi, 1974. gada 30. janvāris, *BRT* un *Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs*, 127/73, EU:C:1974:6, 16. punkts, kā arī 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

61 Šajā ziņā LESD 101. panta pilnīgā efektivitāte un it īpaši tā 1. punktā noteiktā aizlieguma lietderīgā iedarbība būtu apdraudēta, ja neviena persona nevarētu prasīt atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas tai radušies konkurences tiesību pārkāpuma dēļ (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2001. gada 20. septembris, *Courage* un *Crehan*, C-453/99, EU:C:2001:465, 26. punkts, kā arī 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

62 Tādējādi ikviens var prasīt atlīdzinājumu par nodarīto kaitējumu, ja pastāv cēloņsakarība starp šo kaitējumu un minēto pārkāpumu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 13. jūlijs, *Manfredi* u.c., no C-295/04 līdz C-298/04, EU:C:2006:461, 61. punkts, kā arī 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

63 Ikvienas personas tiesības prasīt šāda kaitējuma atlīdzināšanu stiprina Savienības konkurences tiesību normu iedarbīgumu un var atturēt no bieži vien slepenas rīcības, kas var ierobežot vai izkropļot konkurenci, un tādējādi veicina efektīvas konkurences saglabāšanu Savienībā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

64 Kā izriet no Direktīvas 2014/104 12. apsvēruma, šīs tiesības uz konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarīta kaitējuma atlīdzināšanu ir kodificētas minētās direktīvas 3. panta 1. punktā, kurā paredzēts, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai ikvienai fiziskai vai juridiskai personai, kurai nodarīts šāds kaitējums, būtu iespēja prasīt un saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par šo kaitējumu.

65 Minētās direktīvas 4. apsvērumā noteikts, ka šīs tiesības uz atlīdzinājumu prasa, lai ikvienai dalībvalstij būtu procesuālie noteikumi, kuri nodrošinātu šo tiesību efektīvu īstenošanu. Saskaņā ar šo apsvērumu nepieciešamība pēc efektīviem procesuālajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem izriet arī no Hartas 47. panta pirmajā daļā nostiprinātajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kurām atbilst LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētais pienākums nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 16. maijs, *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373, 44. punkts, kā arī 2020. gada 6. oktobris, *État luxembourgeois* (Tiesības apstrīdēt tiesā informācijas sniegšanas pieprasījumu nodokļu jomā), C-245/19 un C-246/19, EU:C:2020:795, 47. punkts).

66 Šajā ziņā Direktīvā 2014/104, kā noteikts tās 1. panta 1. punktā, ir paredzēti konkrēti noteikumi par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, ko Savienības likumdevējs ir uzskatījis par vajadzīgiem, lai ikviena persona, kurai konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarīts kaitējums, varētu efektīvi īstenot tiesības prasīt pilnīgu atlīdzinājumu par šo kaitējumu no attiecīgā uzņēmuma vai uzņēmumu apvienības.

67 Šajā kontekstā šīs direktīvas 2. panta 4. punktā jēdziens "zaudējumu atlīdzināšanas prasība" definēts kā prasība saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ar kuru iespējamā cietusī persona vai kāds, kas rīkojas vienas vai vairāku iespējamo cietušo personu vārdā, ja šāda iespēja citastarp ir paredzēta valsts tiesību aktos, vai fiziska vai juridiska persona, kas ir pārņēmusi iespējamās cietušās personas tiesības, tostarp persona, kas ir pārņēmusi tās prasījumu, valsts tiesā ceļ prasību par zaudējumu atlīdzināšanu.

68 Minētajā direktīvā tādējādi ir paredzēts, ka zaudējumu atlīdzināšanas prasību var celt vai nu tieši tā fiziskā vai juridiskā persona, kurai ir Savienības tiesībās paredzētās tiesības uz atlīdzinājumu, vai arī trešā persona, kam ir cedētas iespējami cietušās personas tiesības prasīt atlīdzinājumu.

69 Kā secinājumu 100. un 101. punktā būtībā norādījis ģenerāladvokāts, Direktīvas 2014/104 2. panta 4. punktā dalībvalstīm tomēr nav paredzēts nekāds pienākums ieviest tādu kolektīvās parādu piedziņas prasības mehānismu kā pamatlietā aplūkotais; tajā nav arī noteikts, ar kādiem nosacījumiem šādas kolektīvās prasības kontekstā ir spēkā cesija, ar kuru cietusī persona nodevusi tās tiesības uz konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu.

70 No tā izriet, ka gan kolektīvās zaudējumu atlīdzināšanas prasības mehānisma ieviešana, gan nosacījumi, ar kādiem ir spēkā cesija, ar kuru tiesības uz tā kaitējuma atlīdzinājumu, kas iespējami saistīts ar konkurences tiesību pārkāpumu, ir tikušas nodotas fiziskai vai juridiskai personai, lai tā celtu valsts tiesā šādu kolektīvo prasību, ir to noteikumu sastāvdaļa, ar kuriem paredzēts īstenot šīs tiesības uz atlīdzinājumu, un tie Direktīvā 2014/104 nav reglamentēti.

71 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, ja attiecīgajā jautājumā nav Savienības tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka noteikumi, ar kādiem īstenojamas tiesības prasīt atlīdzinājumu par konkurences tiesību pārkāpumu dēļ nodarīto kaitējumu, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2001. gada 20. septembris, *Courage* un *Crehan*, C-453/99, EU:C:2001:465, 29. punkts, kā arī 2019. gada 28. marts, *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

72 Direktīvas 2014/104 darbības jomā efektivitātes un līdzvērtības principi ir atspoguļoti tās 4. pantā, kurā būtībā ir pārņemti Tiesas judikatūrā izmantotie formulējumi. Tomēr, izvērtējot otro un trešo jautājumu, jāņem vērā tikai iesniedzējtiesas norādītais efektivitātes princips.

73 Minētajā tiesību normā ir paredzēts, ka saskaņā ar efektivitātes principu dalībvalstīm jānodrošina, lai visi valsts noteikumi un procedūras attiecībā uz to, kā īstenojamas tiesības prasīt zaudējumu atlīdzināšanu, būtu izstrādāti un tiktu piemēroti tā, lai nodrošinātu, ka tie nepadara par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina īstenot Savienības sniegtās tiesības uz pilnīgu atlīdzinājumu par konkurences tiesību aktu pārkāpuma radītu kaitējumu.

74 Tiesa it īpaši ir nospriedusi, ka konkurences tiesību jomā piemērojamās valsts tiesību normas nedrīkst apdraudēt LESD 101. un 102. panta efektīvu piemērošanu un tās ir jāpielāgo šīs jomas lietu īpatnībām, saistībā ar kurām principā jāveic sarežģīta faktu un ekonomiskā analīze (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 20. aprīlis, *Repsol Comercial de Productos Petrolíferos*, C-25/21, EU:C:2023:298, 60. punkts un tajā minētā judikatūra).

75 Turklāt, lai gan tad, ja attiecīgajā jautājumā nav Savienības tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā jāparedz procesuālās normas attiecībā uz prasībām, kas tiek celtas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, dalībvalstis tomēr ir atbildīgas par to, lai katrā atsevišķā gadījumā tiktu nodrošināta šo tiesību efektīva aizsardzība tiesā, kas garantēta Hartas 47. panta pirmajā daļā (spriedums, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība), C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 115. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Kā norādīts šī sprieduma 65. punktā, tiesības uz šādu aizsardzību ir minētas Direktīvas 2014/104 4. apsvērumā.

76 Kā izriet no šī sprieduma 28.–33. punkta, šajā lietā iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai valsts judikatūra, kurā *RDG* interpretēts tādējādi, ka personām, kam nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, ir liegta iespēja izmantot kolektīvo parādu piedziņas prasību, atbilst efektivitātes principam un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

77 Šajā ziņā šī tiesa norāda, pirmkārt, ka minētā prasība ir vienīgais tiesību aizsardzības līdzeklis, kas ļauj šīm personām efektīvi īstenot tiesības uz atlīdzinājumu kolektīvā veidā. Otrkārt, lai gan minētajām personām ir iespēja celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību savā vārdā un labā, tas tomēr neļaujot tām efektīvi īstenot šīs tiesības. Tā kā individuālas prasības celšana konkurences tiesību pārkāpumu jomā ir īpaši sarežģīta, ilgstoša un dārga, cietušajām personām esot tendence necelt šādu individuālu prasību, it īpaši, ja kaitējuma apmērs ir neliels.

78 Visas pamatlietas puses, izņemot *ASG 2*, kā arī pārējās Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. panta pirmajā daļā minētās ieinteresētās personas Tiesai iesniegtajos apsvērumos tomēr ir norādījušas vairākus elementus, precizējot lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertos apgalvojumus.

79 Tā, pirmām kārtām, šīs lietas puses un ieinteresētās personas apšauba iesniedzējtiesas apgalvojumu, ka personām, kurām nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, atbilstoši valsts tiesībām automātiski ir liegta iespēja izmantot kolektīvu parādu piedziņas prasību. Tas esot ticis atzīts par nepiemērotu tikai saistībā ar īpašām konkurences tiesību lietām, kurās minētās prasības izmantošanas rezultātā faktiski tiktu pārkāptas *RDG* normas, kas aizliedz juridisko pakalpojumu sniedzēja iesaistīšanos, ja ir interešu konflikts.

80 Otrām kārtām, esot jāprecizē konstatējums, ka valsts tiesībās neesot paredzēta nekāda alternatīva šai prasībai, kas ļautu cietušajām personām kolektīvi īstenot to tiesības uz atlīdzinājumu. Prasījuma tiesību cesija patiesa faktoringa formā, proti, nevis vienkārša fiduciāra nodošana, bet pilnīga prasījuma tiesību nodošana trešai personai, šai personai nekavējoties samaksājot finansiālu atlīdzību cedentam, kā arī *litisconsortium*, ko veido vairāku prasītāju kolektīva prasība, kas citastarp ļauj tiem veikt kopīgu vērtējumu un ekspertīzi, lai noteiktu to attiecīgā kaitējuma apmēru, šajā ziņā esot alternatīvas, kuras esot paredzētas un ir pieļaujamas konkurences tiesību jomā pastāvošajā Vācijas tiesu praksē.

81 Trešām kārtām, iesniedzējtiesas konstatējumu, ka cietušajām personām varētu būt stimuls atteikties no to tiesību uz zaudējumu atlīdzinājumu īstenošanas, ja minētās personas šīs tiesības varētu izmantot, tikai ceļot individuālu prasību, šajā lietā atspēkojot attiecīgo kokzāģētavu individuālo prasījumu apmērs, kas ļaujot relativizēt inertumu, kāds tām varētu būt saistībā ar šāda veida prasību.

82 Šajā ziņā jānorāda, ka tikai iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tāda valsts tiesību interpretācija, atbilstoši kurai ar konkurences tiesībām saistītā tiesvedībā nav pieļaujama kolektīvā parādu piedziņas prasība, padara par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina to tiesību uz atlīdzinājumu īstenošanu, kas Savienības tiesībās piešķirtas personām, kurām nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, un liedz tām efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

83 Tomēr šajā nolūkā tai ir jāņem vērā visi atbilstošie apstākļi, kas saistīti ar valsts tiesībās paredzētajiem noteikumiem, lai īstenotu tiesības uz šāda pārkāpuma dēļ nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 28. marts, *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 45. punkts).

84 Tātad tikai tad, ja iesniedzējtiesa šīs pārbaudes beigās secinātu, pirmkārt, ka neviens no kolektīvajiem mehānismiem, kas valsts tiesībās paredzēti kā alternatīva kolektīvajai parādu piedziņas prasībai, neļauj efektīvi īstenot to personu vai personu grupas tiesības, kuras ir lūgušas atlīdzināt konkurences tiesību pārkāpuma dēļ iespējami nodarīto kaitējumu, proti, šajā gadījumā attiecīgo kokzāģētavu tiesības, un, otrkārt, ka to nosacījumu dēļ, kas valsts tiesībās paredzēti individuālas prasības celšanai, ir neiespējami vai pārmērīgi apgrūtinoši īstenot šīs tiesības uz

atlīdzinājumu un tādējādi ir apdraudētas minēto personu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, šai tiesai būtu jāsecina, ka valsts tiesības, kas tiek interpretētas tādējādi, ka saskaņā ar tām šāda parādu piedziņas prasība nav pieļaujama, neatbilst šī sprieduma 71.–75. punktā minētajām Savienības tiesību prasībām.

85 Šajā ziņā jāuzsver, ka, ņemot vērā konkurences tiesību lietu īpatnības un it īpaši šī sprieduma 74. punktā atgādināto apstākli, ka zaudējumu atlīdzināšanas prasību celšanai par šo tiesību pārkāpumu principā ir nepieciešama sarežģīta faktiskā un ekonomiskā analīze, tas, ka valsts tiesībās ir mehānismi, kas ļauj apvienot individuālos prasījumus, nenoliedzami, var atvieglot cietušo personu tiesību uz atlīdzinājumu īstenošanu. It īpaši šādi mehānismi var atvieglot tādu patstāvīgu zaudējumu atlīdzināšanas prasību celšanu, kuru pamatošanai nepastāv konkurences iestādes veikts galīgs pārkāpuma konstatējums.

86 Tomēr šādām zaudējumu atlīdzināšanas prasībām raksturīgā sarežģītība un procesuālās izmaksas pašas par sevi vien neļauj secināt, ka tiesību uz atlīdzinājumu īstenošana, ceļot individuālu prasību, būtu praktiski neiespējama vai pārmērīgi apgrūtināta, un tāpēc, ja nav mehānismu, kas ļautu apvienot to personu individuālos prasījumus, kurām nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, šīm personām tiktu liegtas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Proti, šādu secinājumu iesniedzējtiesa attiecīgā gadījumā varētu izdarīt tikai tad, ja, izvērtējot visus lietas juridiskos un faktiskos apstākļus, tā konstatētu, ka konkrēti valsts tiesību elementi liedz celt individuālas prasības.

87 Jāpiebilst, ka tad, ja šī tiesa konstatētu, ka kolektīvas parādu piedziņas prasības mehānisms pamatlietā ir vienīgais procesuālais līdzeklis, kas ļauj attiecīgajām kokzāģētavām efektīvi īstenot to tiesības uz tā kaitējuma atlīdzināšanu, kas iespējami saistīts ar aplūkoto aizliegto vienošanos, šāds konstatējums neskartu to valsts tiesību normu piemērošanu, ar kurām nolūkā aizsargāt tiesību subjektus ir reglamentēta šādu parādu piedziņas pakalpojumu sniedzēju darbība, lai citastarp nodrošinātu šo pakalpojumu kvalitāti, kā arī šādu pakalpojumu sniedzēju saņemtās atlīdzības objektivitāti un samērīgumu un novērstu interešu konfliktus un ļaunprātīgu procesuālo rīcību.

88 Visbeidzot, attiecībā uz secinājumiem, kas būtu izdarāmi no iesniedzējtiesas konstatējuma par neatbilstību tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, no šī sprieduma 60. un 64. punkta izriet, ka Direktīvas 2014/104 3. panta 1. punktā kodificētās tiesības uz pilnīgu atlīdzinājumu par konkurences tiesību pārkāpuma dēļ nodarīto kaitējumu izriet no LESD 101. panta 1. punktam piešķirtās tiešās iedarbības.

89 Tiesa ir arī precizējusi, ka Hartas 47. pants ir pietiekams pats par sevi un nav jāprecizē ar Savienības vai valsts tiesību normām, lai privātpersonām radītu tiesības, uz kurām pašām par sevi var atsaukties (spriedumi, 2018. gada 17. aprīlis, *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 78. punkts, un 2024. gada 20. februāris, X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība), C-715/20, EU:C:2024:139, 80. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

90 Savienības tiesību pārākuma princips gadījumā, ja valsts tiesisko regulējumu nav iespējams interpretēt atbilstoši Savienības tiesību prasībām, valsts tiesai, kurai, īstenojot savu kompetenci, ir jāpiemēro Savienības tiesību normas, nosaka pienākumu nodrošināt šo tiesību prasību pilnīgu iedarbību tajā izskatāmajā lietā, vajadzības gadījumā pēc savas iniciatīvas nepiemērojot nekādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, kas ir pretrunā Savienības tiesību normai ar tiešu iedarbību, neprasot un negaidot, kad šis valsts tiesiskais regulējums vai prakse tiks atcelta likumdošanas ceļā

vai izmantojot kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 57. un 58. punkts, kā arī 2024. gada 25. janvāris, *Em akaunt BG*, C-438/22, EU:C:2024:71, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

91 Tādēļ šī sprieduma 84. punktā minētajā gadījumā iesniedzējtiesai, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, vispirms būs jānosaka, vai tā attiecīgās *RDG* normas var interpretēt atbilstoši Savienības tiesību prasībām, vienlaikus neinterpretējot šīs normas *contra legem* (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo* un *DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

92 Kā norādīts šī sprieduma 79. punktā, daži lietas dalībnieki tiesvedībā Tiesā šajā ziņā apgalvoja, ka pamatlietā aplūkotās valsts tiesību normas automātiski neliedz izmantot kolektīvo parādu piedziņas prasības mehānismu ar konkurences tiesībām saistītā tiesvedībā un dažas valsts tiesas šīs normas ir interpretējušas tādējādi, ka šī mehānisma izmantošana konkrētā gadījumā ir atkarīga no tā, vai ir izpildīti nosacījumi, kuru mērķis ir nodrošināt sniegto pakalpojumu kvalitāti, atbilstošu pakalpojuma sniedzēja atlīdzības līmeni, kā arī pakalpojuma sniedzēja interešu konflikta neesamību.

93 Iesniedzējtiesai minētās tiesību normas nebūtu jāpiemēro tikai tad, ja nebūtu iespējama Savienības tiesībām atbilstoša interpretācija (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. janvāris, *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).

94 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro un trešo jautājumu jāatbild, ka LESD 101. pants kopsakarā ar Direktīvas 2014/104 2. panta 4. punktu, 3. panta 1. punktu un 4. pantu, kā arī Hartas 47. panta pirmo daļu jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, kas personām, kurām varētu būt nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, liedz cedēt to tiesības uz atlīdzinājumu juridisko pakalpojumu sniedzējam, lai tas varētu kolektīvi īstenot šīs tiesības, ceļot patstāvīgu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, ja:

– valsts tiesībās nav paredzēta cita šo cietušo personu individuālo prasījumu apvienošanas iespēja, ar kuru varētu nodrošināt šo tiesību uz atlīdzinājumu efektīvu īstenošanu, un,

– ņemot vērā visus lietas apstākļus, minētajām personām ir neiespējami vai pārmērīgi apgrūtinoši celt individuālu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, un tāpēc tām tiek liegtas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

Ja šo valsts tiesisko regulējumu nav iespējams interpretēt atbilstoši Savienības tiesību prasībām, valsts tiesai saskaņā ar minētajām Savienības tiesību normām ir pienākums nepiemērot šo valsts tiesisko regulējumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

95 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

LESD 101. pants kopsakarā ar 2. panta 4. punktu, 3. panta 1. punktu un 4. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem, kā arī kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta pirmo daļu

jāinterpretē tādējādi, ka

tiem ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, kas personām, kurām varētu būt nodarīts kaitējums konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, liedz cedēt to tiesības uz atlīdzinājumu juridisko pakalpojumu sniedzējam, lai tas varētu kolektīvi īstenot šīs tiesības, ceļot patstāvīgu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, kas nav balstīta uz galīgu un saistošu lēmumu, ar kuru konkurences iestāde, it īpaši, noskaidrojot faktiskos apstākļus, ir konstatējusi šādu pārkāpumu, ja:

– **valsts tiesībās nav paredzēta cita šo cietušo personu individuālo prasījumu apvienošanas iespēja, ar kuru varētu nodrošināt šo tiesību uz atlīdzinājumu efektīvu īstenošanu, un,**

– **ņemot vērā visus lietas apstākļus, minētajām personām ir neiespējami vai pārmērīgi apgrūtinoši celt individuālu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, un tāpēc tām tiek liegtas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.**

Ja šo valsts tiesisko regulējumu nav iespējams interpretēt atbilstoši Savienības tiesību prasībām, valsts tiesai saskaņā ar minētajām Savienības tiesību normām ir pienākums nepiemērot šo valsts tiesisko regulējumu.

[Paraksti]